

Zenon Grocholewski

"La Chiesa e i Beni Culturali (...),
Lucca, 3-5 giugno 1977", Milano 1978
: [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 24/1-2, 305-307

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

szeroką znajomość literatury oraz problemów związanych z obranym tematem. Jego praca jest próbą hermeneutycznego zrozumienia i ujęcia instytucji procesów w wypadkach specjalnych, zakorzenioną w historii i specyfice prawa kanonicznego. Kluczem dla zrozumienia instytucji, o której mowa, jest dla A. tradycja procesów „ex notorio” oraz powiązania procedury z osobą ordynariusza. Te dwa elementy bierze Bonnet konsekwentnie pod uwagę we wszystkich swych rozważaniach. Uzasadniając swe twierdzenia oraz zbijając przeliczne opinie, których nie podziela, wykazuje wnikliwość analizy i przejrzystość argumentacji. Z tej racji Autorowi — twórczo zasilającemu szkołę świeckich kanonistów włoskich — należy się zasłużone i szczere uznanie.

Mamy do czynienia z poważnym przedsięwzięciem, toteż nie dziwnego, że niejedna opinia A. spotka się z sprzeciwem. Osobiście również nasuwają mi się wątpliwości co do możliwości przyjęcia niektórych twierdzeń Autora, np. że nie jest już w mocy art. 231 Instr. *Provida Mater*; że po M.P. *Causas matrimoniales* należy wykluczyć, by przeszkoda różności religii mogła być rozpatrywana jako wypadek specjalny; że nie można tutaj stosować norm ogólnych dotyczących właściwości sądu w sprawach nieważności małżeństwa; że nie ma pełnej mocy specyficzna norma partykularna dotycząca Włoch, gdy chodzi o właściwość w tych wypadkach; że koniecznie trzeba cytować strony w drugiej instancji. Wydaje mi się też, że zbyt silnie powiązuje A. instytucję wypadków specjalnych z osobą ordynariusza, i to tak gdy chodzi o prawo istniejące jak również w perspektywie reformy prawa. Mimo tych zastrzeżeń, nasuwających się po pierwszej lekturze, podtrzymuję pochwały wymienione powyżej. Odmienne zdanie, bowiem, nie przekreśla bynajmniej niewątpliwej wartości naukowej omówionej pracy.

Zenon Grocholewski

La Chiesa e i Beni Culturali. Atti del Convegno di Studio organizzato dalla Regione Ecclesiastica Toscana in collaborazione con la Commissione Pontificia Centrale per l'Arte Sacra in Italia, Lucca 3—5 giugno 1977, Editore Massimo — Milano 1978, ss. 99.

Jak wynika z podtytułu, chodzi o akta trzydniowego sympozjum na temat *Kościół i dobra kultury: dzieła sztuki, biblioteki, archiwa*, odbytego w Lucca, w dniach 3—5 VI 1977, z inicjatywy Regionu Kościelnego Toskanii, przy współpracy Papieskiej Komisji Centralnej dla Sztuki Religijnej we Włoszech, oraz z udziałem Administracji Prowincjalnej okręgu Lucca.

We wstępie Kard. Giovanni Benelli, obecny arcybiskup Florencji

i przewodniczący Konferencji Biskupiej Toskanii, podkreśla znaczenie spotkania jako dialogu społeczności kościelnej z społecznością cywilną.

Arcybiskup diecezji Lucca, Giuliano Agresti, otwierając spotkanie wskazał na potrójne jego znaczenie: a) świadectwo publiczne społeczności kościelnych odnośnie wartości dóbr kultury; b) troska Kościołów lokalnych o podjęcie odpowiednich inicjatyw gdy chodzi o obronę i promocję tychże dóbr; c) współpraca instytucji kościelnych i świeckich w tej materii. Zaś, w przemówieniu inauguracyjnym ze strony władz świeckich, Adv. Giuseppe Bicocchi, przewodniczący Administracji Prowincjalnej okręgu Lucca, uwydatnił wartość spotkania, ważność problemów wysuniętych oraz nowość i pozytywne podejście gdy chodzi o obronę metodę pracy.

Następnie znajdujemy siedem referatów: Bp. Giovanni Falloni, prezes Papieskiej Komisji Centralnej dla Sztuki Religijnej we Włoszech, omawiając *związek Kościoła z dobrami kultury*, wskazał na niebezpieczeństwo zagrażające tymże dobrom, mającym wielkie znaczenie wychowawcze, oraz na fakt, że, gdy chodzi o programy i inicjatywy w dziedzinie o której mowa, nie może być wykluczona współpraca społeczności kościelnych. Włoski minister Kultury, Prof. Mario Pedini, w referacie na temat *obrony dóbr kultury*, podkreślił najpierw złożoność problemu, znaczenie spotkania w wymiarze prawa międzynarodowego jak również dla samych Włoch, oraz konieczność współpracy władz państwowych i kościelnych w dziedzinie dóbr kultury, postulowaną chęcią służenia współczesnemu człowiekowi. Następnie poruszył sprawę konkretnej współpracy, problem kompetencji centralnych i regionalnych władz państwowych w materii, kwestię niszczenia i kradzieży dóbr kultury we Włoszech (w przeciągu dziesięciu lat zostało skradzionych prawie 36.000 dzieł sztuki), wyczerlenie społeczności na te problemy oraz centralizacji dóbr kultury. *Ustawodawstwo kościelne w przedmiocie* przedstawił Pietro Garlato, sekretarz wspomnianej Komisji Papieskiej. Najszerzej zajął się dokumentem Konferencji Biskupów Włoch z 14 VI 1974. Zaś *ustawodawstwo państwowe* (włoskie) w tejże materii omówił Prof. F. Della Rocca. Zauważył, że jest ono ubogie i przestarzałe, że bardziej dynamicznym jest w tej dziedzinie Kościół. Następnie przedstawił krótko normy włoskiego Kodeksu Cywilnego i ustawy specjalne, oraz szerzej postulaty różnych komisji pracujących nad przygotowaniem nowych projektów prawa i prace komisji przygotowującej projekt nowego konkordatu z Włochami. Referat senatora Dr Luciano Bausi, pt. *Ustawodawstwo regionalne w stosunku do ustawodawstwa kościelno-państwowego*, dzieli się na dwie części. W pierwszej, o charakterze ogólnym, są przedstawione relacje jakie zachodzą między dwoma wskazanymi systemami we Włoszech oraz związane z tym problemy. Druga część poświęcona jest ustawodawstwu istniejącemu i przygotowującemu się w Toskanii. Prof.

Domenico Maria Amalfitano zaś omówił *tendencje ustawodawcze innych regionów Włoch*. Wyodrębniwszy 5 modeli prawa regionalnego na terenie Włoch w materii o którą chodzi, podzielił się interesującymi uwagami odnośnie konkretnych sytuacji w przedmiocie. W ostatnim referacie, na temat *autonomii i współpracy między instytucjami kościelnymi i cywilnymi odnośnie dóbr kultury*, Arcybiskup Pizy, Benvenuto Matteucci, wspominał inne spotkania tego typu, ustawodawstwo kościelne i cywilne w materii, uważając je za nie sprzeczne ze sobą, oraz wskazał motywy konfliktów w poszczególnych wypadkach. Na tych przesłankach oparł swe wnioski odnośnie autonomii poszczególnych władz oraz konieczność współpracy. Wskazał też na to, że miejsca kultu i dzieła religijne są ściśle związane z wyznawaniem wiary jako norm życia, że to należy uszanować, nie można bowiem bez pogwałcenia praw konstytucyjnych ludzi wierzących sprowadzać, w ustawodawstwie państwowym, dzieł sztuki religijnej do zwykłego faktu kultury.

W końcu książki umieszczono dokument końcowy spotkania, czyli *Wotum Sympozjum Regionu Kościelnego Toskanii odnośnie dóbr kultury*, w którym między innymi podkreślono, że musi być pozanowane i prawnie bronione także znaczenie religijne i funkcja kultowa dzieł sztuki (różnica między kościołem a muzeum), oraz wskazano wnioski zawierające konkretne zobowiązania Regionu Kościelnego Toskanii.

Przedstawione akta sympozjum — zorganizowanego w regionie niezwykle bogatym w dzieła sztuki i dotyczącego bezpośrednio tego regionu — mają oczywiście znaczenie lokalne; niemniej jednak, ze względu na poruszoną problematykę, która w takim czy innym stopniu lub aspekcie jest aktualne wszędzie, zainteresują na pewno szerokie kręgi zajmujących się dobrami kultury religijnej.

Zenon Grocholewski

Antonio Casieri, La perfezione cristiana in Benedetto XIV con particolare riferimento all'età giovanile, Libreria Editrice Vaticana 1979, ss. 171

Praca niniejsza jest już czwartą poważniejszą publikacją pracownika Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych mons. Antonio Casieri. Dotychczas ukazały się: 1. *Il miracolo nelle cause di beatificazione e canonizzazione e possibilità di aggiornamento*, Roma 1971, 2. *Iter processus beatificationis et canonizationis iuxta „Sacra Rituum Congregatio” et „Sanctitas clarior”*, Roma 1973, 3. *Attuale prassi procedurale nelle diocesi per le cause di beatificazione e di canonizzazione*, Roma 1975. W druku znajduje się praca *I fenomeni mistici nelle cause di*